

Árva angyalok adnak randevút egymásnak a többség kertjében.

Ez az a hely.

Az idő ismeretlen.

Reményteljes napok és hetek és évek a várakozás szolgálatában. És ha száj egyszer-egyszer mosolyra is fakadna: mint zöldellő fa télen, csekély vigasz az egyértelműségben, olyan elviselhetetlenül képtelen lenne az az arc.

A bárka neve Lélekvesztő. Beszállás érkezési sorrendben.

- Nem egy Titanic, ne félj! - suttogta, miközben fehér melltartójának vállpántját igazgatta. A bárban, mely tele volt már, s italt kikérve mind az indulásra várt, halk zene szólt.

- Beethoven - mondta.

- Ismerem.

- És őt?

Végigmérte először. - *A vést úgy vonja magára*, mint Thábit ibn Dzsarir al-Fahmi, kinek anyja, midőn a marcona arcúként leírt legény (máskor, később: költő) sátrából kijöve, mert zavaró külső körülményt észlelt, tán másik férfiút, ellenségest, egy kést szorongatott hóna alatt, így kiáltott fel: Ta'abbata Sarrán! Attól kezdve így szólították a férfit: A gonoszság rejtezik hóna alatt. És akkor maradt az anya, ki a költő (máskor, korábban: marcona arcú) révén nyert emlékeztetést a keresztelő féltés panteonjában, ijedtében, véletlenül.

- A marcona arcú költő használhatott volna nyilat is jövőjének kikutatására, mielőtt sátrából kilépett.

- Ahogy mások, tanultabbak, a sortes librorumot részesítik előnyben. Elég lett volna felütni a Talmudot, mert ott ez áll: Ez a két ember nem fog élve visszatérni.

- Ahogy ha Beleknegina - mondta a lány később, az indulást jelző kürt után, s mindezt már mosolyogva - előbb kövektől, avagy fűszálaktól kér segítséget, mintsem gondolkodás nélkül férjhez megy, hogy aztán e házasságból fogant egyik leányának férje utóbb unokájával versengjen a trónért, szíve fájdalmára.

A társaság e kettővel együtt a nagyteremben gyülekezett. Kinek-kinek pohár volt kezében, s hangos szavak kísérték a kristályok koccanását.

Legelőbb is egy ráncos férfié.

- Egy igen csinos fiú, neve szerint Faál, ki is nagy népszerűségnek örvendett nők és férfiak körében egyaránt, forradalmunk napjaiban, az utcán, hol szemben haladtunk egymással, intett, hogy álljak meg. Kölcsönös érdeklődéssel voltunk egymás hogyléte felől, ahogy illik, majd jelzett, mondani óhajt valamit. Agis - kezdte -, midőn Spárta vezetőjévé lett, nehéz helyzetbe került. Láttá, régi hatalma veszendőben. Az alkotmány ereje, mint a polgárok jóléte is, megrendült. Agis cselekvésre szánta el magát. Döntött: országa összes földjei egyenlő részekben sorsvetés útján osztassanak ki. No hisz'! - így Faál azon az ősön, az utcán. Pedig - folytatta - Agis kész volt a maga nagy vagyonát is áldozatul hozni a közügynek. Nagybátyja azonban s a többi gazdagok Agis tervére ármányt cselekedtek. Olyannyira, hogy Agis elhagyni kényszerült hazáját, s később, hogy hadseregével visszatért, társkirályát találta a kormányrúd mellett. Egy templomban keresett menedéket, innen azonban kicsalták s halálra ítélték.

Mondta a csinos fiú, s jelzett, vége, menjünk tovább. Este, mikor feleségem lihegve borult mellkasomra, én megkérdeztem: tudod-e, hogy egy-egy kifejlődött angolna petefészkében 9-10 millió ikra is található s így szaporodásuk igen nagy. Feleségem intett, hogy nem tudja. Hogy ívás után miféle sors vár rájuk - folytattam - a tengerben, az még bizonytalan. Mondják ugyan, hogy a megívott angolna az ívás után azonnal elhal, e nézet ellen szól viszont, hogy idős angolnákat gyakran láttak a tengerből a folyamokba

vándorolni. Láttam, feleségem elaludt. Másnap lábamba lőtt egy ember. Hason feküdve a kövön nem mertem arcába nézni, csak a pocsolójába.

- És azt tudja, kedves Sikora - hallatszott egy kisebb csoport gyűrűjéből -, mert szokásom ily udvarias megszólítással kezdeni leveleimet, szóval tudja, hogy Marie Thérèse Charlotte hercegnőt, XVI. Lajos és Marie Antoinette egyetlen leányát, ki Versaillesben született 223 évvel ezelőtt, ugyan az éles ész és szilárd akarat jellemezte, a forradalom kitörése után bezárták, egy évre rá pedig anyjától is elkülönítették? Hát tudja meg, mert így történt: szülőit és nagynénjét vérpadra hurcolták s ő maga is méltatlan bánásmódban részesült. Két évig élt így, mikor foglyul ejtett francia tisztekért cserébe adták az osztrákoknak. S most képzelje el, kedves Sikora, ha ott nem találkozik XVIII. Lajos Angouleme herceggel, vagy nem megy hozzá! De így, hogy találkoztak, és a többi, tizenöt év számkivetés után a király feleségeként térhetett vissza megint Párizsba. Később a forradalom elől ismét menekülni kényszerült, ezúttal Angliába, hogy ott ismét erős lélekkel tűrje a sors újabb csapásait. Most mondja, Sikora, XVIII. Lajos méltán nevezhette ezt az asszonyt modern Antigonénak?

- Bocsásson meg, miért maradt abba a zene? Ez a... Ez a lány C-hangsor, mely a sors erőhatalma ellen fellázadt indulatot tolmácsolja, hiányzik. Nekem hiányzik.

- Kérem, kérem! Önök méltatlanul hallgatnak, még talán meg is feledkeznek Aristophanésről, ki a tragédiát úgy definiálta, mint az élet és a sors hú tük...

- Ez valóban igen érdekes vita tárgya lehetne, ám bár jelezni kívánom, hogy hamarosan vacsorára gyűlik a társaság - így egy fiú, kora szerint éppen túl az egyetemi éveken.

- És maga lesz a Bazileusz?

Röhögés.

- Önnek ördöge van. Valóban megnevezzük a lakoma elnökét, s mivel sorshúzással döntünk, úgy az esély részemre legalább akkora, mint bárki

másnak. Egyébiránt bátorodom megjegyezni, hogy az Önök sejthető vélekedése, miszerint e társalgás bohózatba illik, meglehetősen téves. A bohózat célja ugyanis kétféle lehet: vagy az emberi ferdeségek és csúnyságok legkegyetlenebb csúffá tétele, vagy pedig a sors, a véletlenség humorának meglepő kimutatása. Kétkednek?

- Irigy sors vagy a pajzán véletlen? Erre gondol?

- Amennyiben a bohózatban belüli bonyodalomról beszélünk, úgy feltétlenül. De ezúttal inkább azt mondanám: nem.

- Ön roppant unalmas! Higgye el! - A pápaszemes férfi sóhaját kísérő egyetértő morajlás hallatán a fiú visszavonult, s az est hátralévő óráiban gúnyosan mosolygott.

A szomszéd asztalnál ülő fekete hajú nő, akinek vezetékeve, s ezt csak kevesen tudták, megegyezett ama híres margitszigeti apáca vezetékevével, aki a Cornides-kódexet, s szintúgy a Példák Könyvét írta, mely erkölcsi történeteket s vallási szabályokat foglal magában, énekelni kezdett: Dzsi, szikaj tu ternechar, na ginda tu hrobosztar, szarszi odoj the avla*, ezt.

- Ismerik azt az új elképzelést - kérdezte egy testes úr már a vacsora közben, angolnát tömve a szájába -, miszerint a cigányok, a sors és élet mostoha gyermekei is a nagy ember-család törvényes szülötteinek bizonyítják magukat?

- Ne mondja! - hüledezett mellette egy dekoltázsban gazdag hölgy.

Étkezés után a szalonban, ahol többek között a preraffaelista Walter Crane 1882-ben készült festményét, A siető sorsot burkolták füstfelhőbe az urak, ugyanez a testes illető így kezdte: - Robert Burke O'Hará-t, kit becses ősmnek mondhatok, 1858-ban nagy expedíció vezetésével bízták meg, amelynek az volt a célja, hogy keresztülhatoljon az ausztráliai szárazföldön. Mondhatom bátran, a családi legendárium bizonyítványt ad a kijelentésemnek, hogy rokonom 1860. augusztus 20-án kitűnően fölszerelve hagyta el Melbournet és közel öt hónap

* Éljed ifjúságodat / S ne bántson a gondolat, / Hogy a sirban hogyan lesz.

után el is érte a Carpentaria öbölt. Itt, az ördög tudja, hogyan s miként, a kíséretében levő orvos éhen halt, mely sors azután szegény ösömet is elérte. Másik útitársát, Kinget a kóborló bennszülöttek megtalálták és addig ápolták, míg a Melbourne-ből utánuk küldött expedíció szeptember 15-én meg nem mentette.

- Remek történet - kiáltott fel mellette egy szakállas. - És egyáltalán: úgy érzem magam, mintha Degré a szalonok könnyed, csevegő modorában megírt egyik elbeszélésben volnék szereplő.

- Csak nehogy úgy járjon ezzel a könnyedséggel, mint a dekabrista Pesztel ezredes, kit elfogtak és felakasztottak, s kit hasonló sors ért, mint a nagy tehetségű, ideális gondolkozású Muravjev-Aposztol ezredest, vagy a lánglelkű költőt, Ryljejev Kondratsijt.

- Mire gondol pontosan?

- Egészen pontosan arra, hogy vajon a sors csak kifejezése-e a logikai szükségszerűségnek, mely fiziológiai, pszichológiai és szociológiai viszonyainkban rejlik. Vagy utasítsuk talán vissza az ókori fatum eme fogalmát, s tekintsük ezt, nem másnak, mint igazságszolgáltatásnak?

- Meglehet, hajlanék ez utóbbi elgondolás felé.

- Biztos Ön ebben? - kérdezte emez, s remélve, hogy a másik még figyel, így folytatta: - Edward, e néven negyedik, Anglia királya volt, mint bizonyára uraságod is értesült erről. Nagy cím, felettébb becses, a gondviselés jelenétét sejteti, hiszen atyja halála után, ki is egy ütközetben halt el, küzdenie kellett a trónért, s ő biz' megtette, sikerrel. Jellemrajzába azonban, ha készült volna ilyen, minden bizonnyal ez szerepelt volna: erőszakos, a sors csapásaitól vissza nem rettenő, szüntelenül élvezetteket hajhászó uralkodó, ki a megbuktatására támasztott mozgalmakat kegyetlen szigorral nyomta el. Ellenfelét, kivel szemben a trónt először nyerte el, a legyőzöttet a Towerben fojtatta meg. Mit gondol most az igazságszolgáltatásról?

- Azt - szólt egy harmadik, ki az év nagyobbik részében antik holmikkal kereskedett -, hogy ez egy életrajzi adalék, s mint ilyen, az illető egyén fejlődését s jellemének, lelki tartalmának alakulását vizsgálja, méghozzá, és ez a lényeg, amint azt a hely, a kor, a hagyomány és a sors, igen, a sors, szóval amint fizikai és társadalmi környezete fejlődését meghatározta. Nem több, uram, higgye el, nem több ennél - fordult a szakállashoz.

- Igazuk van.

- Már megbocsásson - szólt közbe ingerülten egy vészna úr -, de az Ön passzív beletörődése meglehetősen emlékeztet engem Erdély utolsó, nagyobb szabású államférfiára, Teleki Mihályra, kit azért is a tranzakciók emberének nevez az utókor, mert míg más nagy fejedelmek alkudoztak, ő jobbnak látta, ha megalkuszik. Míg e nagyok önzők, nagyravágyók voltak, de e szenvedélyükkel is országuk javát gyarapították, nevezett államférfi hazája kisebbségére is kész volt áldozni a maga nagyravágyásának. Egész politikája ezen felül önámítás volt. Abban a hitben élt, hogy irányát maga szabja az eseményeknek, holott a sors kegyetlenül, kénye szerint használta föl eszközül.

- Kérem, kérem! Ne töltsék ezt a pompás időt holmi veszekedésre. - Az ősz hajú úriember, ki elefántcsont nyelű botjára támaszkodva ez ideig hallgatott, hangot adott ama véleményének, hogy ideje volna újra csatlakozni a hölgyekhez. Javaslatát tetszést aratott, mindazonáltal némelyek szívében a keserűség nem múlt el, egészen addig a pillanatig bizonyosan nem, míg a társaság nagyobb részét a fedélzeten érte a naplemente.

- Nevem Nortia.

Az asszony kezét nyújtotta a neve után érdeklődő széparcú férfinak, aki: - Amikor álmodom a végzet asszonyáról, magát látom. Most már tudom.

A nő éles nevetésére többen feléjük fordultak, így az a fiatal leány is, ki néhány perccel korábban helyeslően bólogatott partnere okfejtésére, miszerint maga az a szükségesség is, hogy minden a világon végbemegy, csak önkény és szeszély eredménye, tehát nem szükséges.

- Bocsásson meg, uram - szólt Nortia. - Tudom, most arra gondol, hogy éppen mikor az ember ereje, küldetése tetőpontján gondolja magát, mint Ön is, akkor éri őt a végzet metsző gúnyja. De higgye el, nem állt szándékomban megbántani.

- Nem haragszom.

- Hát persze, hogy nem. Most nyilván arra gondol, hogy álmai asszonya kétség kívül vonzó, ám meglehetősen egyszerű gondolkodású, kinek az olyan fogalmak, mint információtechnika, vagy ipusztuális, sőt a cióval végződő szavak sem mondanak semmit.

- Ne gondolja, hogy bennem sematikus kép él a női nemről. Távol áll tőlem az ilyesfajta megkülönböztetés.

- Nos, ha mindez így igaz, akkor elárulom Önnek: kedvenc bolygóm a Jupiter – s ujjával a sötét égre mutatott.

A férfi elragadtatva nézett a nőre.

- „Keblünkben tündökölnék sorsunk csillagai...”

- Ó, Schiller - sóhajtott Nortia. - Mennyire szeretem!

- Mire gondolok? - Bent egy kisebb társaság szórakozott önfeledten. - Közös erkölcs, közös szokás, közös történeti sors, közös szenvedések...

- Lexikális tudásom, melyről intézményemben, mit évek óta igazgatok, híres vagyok, arra sarkall, hogy kimondjam a választ: hazaszeretet.

- Ördögi észjárást sejtet, de elismerem, Ön nyert.

- S mit gondol arról, ha már szóba került, ki nemzete akaratát követi?

- A nemzet s a sors akaratát, így érti?

- Valóban - s elismerő mosoly.

- Nos, az ilyet méltán nevezhetjük hősnek.

Taps és nevetés jutalmazta a hatásos replikát. A férfi, ki ily kiváló választ kapott kérdésére, később karon fogta s elvezette ellenfelét.

- A nevem Merodach - mondta, s nyilakkal tetovált kezét nyújtotta. - Ön nagy tudású, s mint ilyen, tiszteletre méltó. Láthatóan eligazodik az élet rejtélyes

ügyei között. Szívesen társalognék uraságoddal különféle témákban, ha nem tartja e szerény óhajomat tolakodásnak. Engedje meg, hogy egy későbbi időpontban vendégül lássam otthonomban.

- Megtisztelő az invitálás, szívélyességére nem mondhatok nemet – felelte emez, s meghajolt.

- Hölgyeim és uraim! Itt a kapitány beszél. Egy kis figyelmet kérek!

A hang csattant, s teljes lett volna a csönd, de egy éneklő női hang ez ellenében tett: - Hajnóczyt is folyton üldözte a sors, de bármily kegyetlen is volt iránta, aljassá tenni nem tudta. Eszményét, a társadalom minden egyénének szabadságát végzetéig melegen ápolta.

- Nincs sors, kedves hölgy, csak véletlenség, nincs sírás, legfeljebb könnyű érzékenykedés - jött a válasz.

S erre, mivel mindenki hallotta már, egy suttogó megjegyzés: - A vígjátékot definiálta a végjáték helyett...

- Legközelebb az Yggdrasill fa alatt lévő forráshoz viszlek - hajolt a fiú a lány füléhez.

Először a blúzat vette le, aztán a fehér melltartót. A fotel mögött állt. - Örülök, hogy itt vagy. Már mindent bepakoltam. Az összes ruhádat, könyveidet, képeket. - Rágyújtott, kilépett a cipőjéből. A szoknyáját az ágyra dobta. - Hajnalodik. - Meztelen testét a két karfa közé szorította. Rámosolygott a bőröndre.

2001. január-február